

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. X. Quid agendum dubitanti dubio negativo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

æquales; vel etiam inæquales, neutrâ tamen convincente, faltem in mente sic hærentis? Igitur fit.

§. X.

*Quid agendum dubitanti dubio
negativo?*

812. **I**N hac quæstione plures sunt, qui velint, si dubium sive negativum, sive positivum, aliunde vinci non potest, hoc est, si homo sic dubitans se determinare non potest ad unam contradictionis partem per iudicium irreprehensibile, seu inculpabile, ipsum debere amplecti partem tutiorem, juxta communem juris regulam, quæ in jure canonico variis locis traditur, signatè c. *Ad audientiam, de homicid.* quæ dicit, *quod in dubio tutior pars est eligenda.* Procedit autem quæstio de dubio practico, jam exposito n. 809.

813. Not. autem, quod in dicta regula per partem tutiorem intelligi possit vel ea, quæ favet legi contra libertatem, & consequenter tutior est ratione impeccantiæ, juxta n. 797. vel ea, quæ probabilior est, & consequenter tutior ratione veritatis, seu remotior à falsitate, juxta alios. In hoc autem diversi sunt Authorum sensus; quibusdam volentibus in dato casu semper eligendam tutiorem, hoc est, minus expositam peccato etiam materiali; aliis tutiorem, hoc est, probabilior, atque adeò veritati propriorem. Ad hanc quæstionem:

814. Resp. 1. in casu dubij propriè dicti, nimirum excludentis omnem assensum etiam merè opinantem determinatè quoad unam partem contradictionis, circa quæstionem practicam directè propositam, quin ejusmodi dubium per assensum irreprehensibilem ex aliis principiis ritè deponi possit, ejusmodi dubium, ex obligatione deponendum esse determinatè amplectendo partem tutiorem. Hæc conclusio est communis, & passim recipitur à Doctoribus. Quia nisi dato casu deponatur dubium, amplectendo partem tutiorem, operatio ponenda tali casu erit peccatum; sed est sub obligatione, ne ponatur operatio peccaminosa; ergo est sub obligatione, ut deponatur dubium determinatè amplectendo partem tutiorem.

815. Ma. quoad primam partem (quod ex obligatione deponendum sit dubium) prob. quia operari, manente dubio practico de honestate, vel turpitudine materiali operationis exercendæ, est peccatum ex n. 810. & constat ex D. Thoma, quodlibeto 8. a. 13. dicente: *qui ex contrarietate opinionum in quandam dubietatem inducitur, & manente tali dubietate plures prabendas habet, periculo se committit, & procul dubio peccat; utpote magis amans beneficium temporale, quàm propriam salutem.* Et ideo rectè dicitur, eum, qui agit id, de quo dubitat, an sit mortale? peccare mortaliter, exponendo se discrimini, propter datam in prioribus rationem; ita admodum R. P. N. Generalis, Thyrsus Gonzalez in *Tract. Theol. de re-cto usu opin. probab. dissert. 7. §. 19. n. 60.* & apud illum Vasquez, 1. 2. D. 64. c. 1, Salas *tract. 8. D. unic. sect. 16. n. 143.* Valentia *tom. 2. D. 2. q. 14. p. 4.* dicens: *de hac re, nullam esse controversiam apud Theologos, id, quod etiam in tract. Theol. de actibus humanis tradidi.*

816. Probatur etiam secunda pars majoris in n. 814. quia si non deponit dubium amplectendo partem tutiorem, ex nullo alio capite deponere potest; supponitur enim, quod ex nullo alio principio se irreprehensibiliter determinare possit; ergo cum sit sub obligatione, ne peccet, consequenter, ne operetur cum illo dubio, & hoc, ut ponit casus, deponere non possit, quia ex dicta regula (quod in dubio tutior pars eligenda sit) est sub obligatione, in tali casu eligendi partem tutiorem. Dixi: *si ex nullo alio principio dubium deponere possit, irreprehensibiliter se determinando ad partem minus tutam.* Nam etsi per quodcunque iudicium accedat determinatè uni parti contradictionis circa objectum directè propositum, tollatur dubium; cum implicet, illum esse dubium (an actio sit, vel non sit licita?) atque suspendere omnem assensum circa utramque partem contradictionis; & tamen iudicare, sibi esse licitum hic, & nunc illam actionem exercere, etsi tunc non operetur cum dubio, non tamen eo ipso operatur licitè. Ratio est, quia tale iudicium, quo quis determinatè accedit uni parti contradictionis v. g. minus tutæ (de qua n. 797.) interdum concipitur imprudenter,

ter, & culpabiliter, & licet vitetur peccatum contra obligationem *non operandi cum dubio*; non vitatur tamen peccatum, in quantum tale iudicium concipitur *imprudenter, & culpabiliter*. Unde potissima quaestio est, quod iudicium practicum sufficiens sit, ut per illud, irreprehensibiliter deposito dubio, quis licet operetur id, quod in eis circumstantiis iudicat sibi licitum? de quo V. dicenda in *seqq.*

817. Pro ampliori notitia not. 1. dubium *subjectivè* existens in operante non deponi per hoc, quod quis sciat, unam determinatam partem contradictionis (v. g. *talem contractum esse licitum*) ab aliis sustineri, ut probabilem, vel etiam probabiliorem oppositâ, nisi & ipse operans per propriam conscientiam, seu iudicium à se conceptum sibi persuadeat illam partem contradictionis (v. g. *talem contractum esse licitum*) esse probabilem, vel probabiliorem, oppositâ. Nam cum illo iudicio, de aliorum opinione circa dictum contractum, non tollitur in operante *carentia iudicij approbantis* unam partem contradictionis, ut licitam, vel illicitam, atque adeo nec dubium. Nam aliorum opinio, *relatè ad hoc iudicium operantis* habet se merè *objectivè*; dubium autem, *subjectivè*; sed hoc utique non excluditur nisi per formam contradictoriè oppositam, habentem se pariter *subjectivè in operante*.

818. Ex hoc sequitur, operantem non juvari opinione aliorum Doctorum pro una determinatè parte contradictionis stantium, nisi & ipse conscientiam suam, seu iudicium practicum illorum iudicio, seu opinioni conformet ex causis ad idem irreprehensibiliter sentiendum juxta proprium ipsius captum, & modulum sufficientibus. Nam nemo iudicatur, *nisi operetur ex conscientia sua recta, vel mala*; non autem ex conscientia aliena à se non approbatâ. Dixi: *juxta proprium ipsius captum sufficientibus*. Nam etsi omnes teneamur ad aliquam curam de placito Dei quaerendo; & occurrente dubio, *an res Deo placeat, vel displiceat*? obligemur adhibere aliquam diligentiam ad agnoscendam veritatem, & formandam nobis conscientiam, saltem probabiliter opinativam, hoc est, ad formandum iudicium,

hanc partem hic, & nunc à nobis licitè in praxim deduci posse (nam *formare hoc iudicium, est formare suam conscientiam*) cum in multis ante operis executionem conscientia, seu iudicium certum à nobis haberi non possit: quia tamen omnes ad eandem diligentiam obligare, irrationabile foret (non enim omnia possumus omnes) sufficit diligentia respectivè proportionata, quam nempe singuli pro captu suo præstare possunt.

Not. 2. illam regulam (*in dubio tutior pars eligenda est*) omnino esse præceptivam, atque adeo sequendam *in dubio propriè dicto* ad illud rectè deponendum, quoties non suppetit aliud principium, ex quo, independentè ab illa, citra reprehensionem, seu culpam, deponi possit; non autem secus; ratio est ex n. 814. Ex quo colliges, non bene dici, eam esse *universaliter* præceptivam, ut aliqui volunt; sed tantum in casu, quo aliter dubium vinci non potest. Et quoniam, ubi stat probabilitas pro qualibet parte contradictionis, in multis casibus fieri potest, quod dubitans ex rationibus pro una parte militantibus, accedente prudenti voluntatis imperio, prudenter se determinat, etiam ad partem contra legem, ut mox dicemus; ideo, cum locus est illi regulæ, quod *in dubio tutior pars eligenda sit*, pars tutior accipienda est juxta n. 797. nimirum pro ea, quæ tutior est ratione impeccantiæ, seu immunitatis à peccato; non, quæ tutior est ratione veritatis, ut ibidem dictum est n. 798. Nam *tutior ratione veritatis* non reperitur in dubio purè negativo, de quo loquimur, nimirum *ex alio principio non vincibili*.

Hinc si negativè dubitanti, v. g. *in materia justitia*, occurreret aliquod aliud principium, ex quo citra culpam deponeretur dubium, hoc est, uni determinatè parti contradictionis operans per conscientiam, seu iudicium suum, ex illo regulatum, accederet; dictæ regulæ, quod *in dubio tutior pars eligenda sit*, sumendo tutiorem pro ea, quæ favet legi, non foret locus ex n. 816. Hæc enim subintrat solum in casu, quo aliunde dubium circa culpam vinci non potest, ut diximus loco citato. Et ideo, si possessori bonæ fidei occurrat dubium negativum, an rem hæctenus bonâ fide possessam licitè retineat?

neat? rectè retinebit, si deponat illud dubium ex reflexione ad illam juris regulam, 65. de regul. juris in 6. & reg. 170. ff. cod. quòd in pari causa, vel delicto, melior sit conditio possidentis; quod intellige, postquam adhibitâ requisitâ diligentia non potuit rescire verum rei dominum; ratio hujus est ex n. 819.

821. Et confirmatur, quia talis possessor in dato casu æqualis dubij, *an res sit sua, vel aliena?* consequenter, *an licitè retineat?* in foro externo non esset spoliandus re possessâ; quia *ubi partium jura obscura sunt, Reo potius favendum est, quàm aëtori, per reg. 11. de Reg. jur. in 6.* Cujus probationem ulteriorem affert Salas 1. 2. tr. 8. D. unic. S. 23. n. 226. præsertim ex L. 1. C. de condit. insertis, ubi dicitur, quòd *possessor bonæ fidei, sine plena, & evidenti probatione in contrarium, removeri non debeat*; ergo nec in foro interno talis possessor in dato casu re possessâ spoliandus esset. Prob. conseq. quia forum internum extra dispositiones pœnales semper externo conformari debet, quando externum falsâ præsumptione non nititur; ergo cum in foro externo non esset spoliandus re possessâ in dato casu, nec spoliandus erit in foro interno. Ant. tenet Castropalaus. p. 1. tr. 1. D. 3. p. 2. n. 4. & apud eum Covarruvias in c. *Cum esses*, de Testam. n. 7. Baldus Authent. *Ingressi*, C. de Sacrosanct. Eccles. n. 49. Thomas Sanchez l. 1. de matr. D. 5. n. 2. ac pluribus aliis locis, Suarez de Censuris D. 40. S. 5. n. 16. & complures alij. Et ratio est, quia lex justa, quæ operantem rectè dirigit in foro externo, etiam pro foro interno retinet justitiam; cum ergo sufficiat, ut in illo justum fiat justè, dum operamur secundum illam, etiam sufficiet in isto; modo non procedat ex falsâ præsumptione. Tunc enim cedere debet veritati cognitæ, ac certæ, quod discrimen etiam observandum censet Sanchez in pœnis fori externi, non eo ipso etiam transferendis ad forum internum; cum in hoc Reo credatur; non in illo.

822. Dices: si possessori superveniat dubium, *an res sit sua?* adeoque *an illam licitè retineat?* tollitur bona fides, adeoque possessio bonæ fidei quæ possessor superabat alios, & præferendus erat non possessoribus; ergo in tali casu non potest pru-

denter, ac licitè deponere dubium, ex reflexione ad illam regulam, quòd in pari causa possessio faciat meliorem illius causam. R. N. ant. Nam licet, cum quis dubitat, *an res sit sua?* tale dubium impediat initium possessionis bonæ fidei (sic enim injustè arrogaret sibi rem, quàm non magis judicat ad se pertinere, quàm ad alium) secus tamen est, quoad continuati-
onem possessionis bonæ fidei captæ; plus enim in hoc casu non requiritur, quàm quòd ignoret, *rem esse alienam*. Dum enim non probatur aliena, præsumitur pro possidente per c. *Si Virgo*, 34. q. 1. ibi: *in jure prædiorum tam diu unusquisque possessor bonæ fidei dicitur, quàm diu possidere se ignorat, alienum*; at per dubium superveniens non tollitur hæc ignorantia; ergo nec bona fides possessionis; ita Covarruvias ad reg. *Possessor*, p. 2. §. 7. n. 3. Less. l. 2. de Just. c. 6. d. 3. & alij, etiam ex L. *Is, qui destinavit*, ff. de Rei vindicat. & §. *Retinenda*, Instit. de Interdict.

§. XI.

Quousque locum habeat regula, quòd in dubio tutior pars est eligenda?

823. EX dictis constat, huic regulæ solùm esse locum, quando dubium ex alia regula, vel principio deponi non potest, judicio nimirum irreprehensibili amplectendo determinatè unam partem contradictionis, & quidem eam, quæ stat pro lege, secundum dicta n. 816. etsi non desint, qui velint, eam regulam *universaliter* obtinere, ac præceptivam esse, ut notavimus in l. 4. *decretal*: quia tamen dubitatur circa quædam principia, num ea sufficiant ad ejusmodi determinationem intellectûs pro ea parte contradictionis, quæ favet libertati contra legem; breviter de illis agendum in sequentibus. Hinc:

824. Quæres. 1. an dubitans, num contractus, hic & nunc exercendus, sit, vel non sit licitus? teneatur eligere partem faventem legi contra libertatem, si post diligens examen comperiat, partem faventem libertati contra legem, notabiliter in rationibus oppositæ præponderare? Negativam